

ZÁHORSKÁ KRONIKA.

Vlastivědný sborník Záhoří a Pobečví.

Ročník IX.

Březen 1927.

Čís. 3.

O B S A H :

Pan prezident T. G. Masaryk v Hranicích. (Č. Kramoliš.) — Záhoří a Pobečví na Fabriciové a Komenského mapě Moravy. (Jos. Krumpholtz.) — Z památek městského musea v Hranicích. (Dokončení. Jos. Sindel.) — Lipník ve starých cizích zápisech. (B. Dušek.) — Záhorská svatba. (Dokončení. Dr. Fr. Příkrý.) — Soukenický cech v Hranicích. (Dokončení. Vladimír Bartovský.) — Pamětní kniha obecní a návod k jejímu vedení. (Ill. J. Mráček.) — Svobodná děvčata v národním kroji v Oseku u Lipníka r. 1901. — Lidové písně ze Záhoří. (Sova Otto.) — Loupežníci v Symří. (Antonín Sehnal.) — Chytrý pes zemana z Ústí. (M. F. T.) — Proč se ve Mlýnci u Veselíčka nemele. (J. Skopal.) — Pověst o »Svrčovském pokladě.« (A. Schützer.) — Pověsti z Bohuslavka. (I. J. J.) — Staré pohřebiště sebevrahů. (Frant. Rozsypal.) — Drobné zprávy. (Krajinská výstava Pobečví v Hranicích. - Kamenný mlat z Malhotic. - Kníže a sedlák. - Zlatý prsten na Smolně. - Národopisné drobnosti.

Štočků zapůjčili Moravské zemské museum v Brně, R. Promberger, knihkupec v Olomouci a Družstvo knihtiskárny v Hranicích. Děkujeme vřele.

IX. ročník »Záhorské Kroniky« vychází $\frac{1}{4}$ letně (září, prosinec 1926, březen, červen 1927) v sešitech o 32 str. a 4 str. obálky. **Předplatné ročně 10 Kč do 1. ledna 1927 sníženo, po 1. lednu 1927 předplácí se 11 Kč. Jednotlivá čísla po 2 Kč 50 h. Placení děje se jedině slož. listy pobočného šekového úřadu v Brně na účet čís. 100.630. — Adresa na všechny zásilky: Časopis »Záhorská Kronika« v Dolním Újezdě u Lipníka n. B. Vydavatel, majitel a redaktor: Antonín Fröhlich, učitel v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.**

Zaslali jste již předplatné?

S potěšením oznamujeme, že roste kruh přispívatelů. Příspěvky jejich budou postupně uveřejněny. Prosíme, by nám byly zasilány také práce žákovské.

Zavedli jsme novou rubriku: »Fověsti našeho kraje« a v příštím čísle na obálce »Práce našich dětí«.

Příkládáme složenky na zaslání předplatného **jedině těm**, kteří dosud letošší IX. ročník (1926/27) nezaplatili.

K tomuto březnovému číslu je připojena **bezplatná** příloha — obrázek »Pan prezident T. G. Masaryk v Hranicích«.

Naši přátelé a příznivci podporují náš sborník také tím, že nakupují u firem, které u nás inserují a při tom se odvolávají na insert v našem časopise.

Na četné dotazy sdělujeme, že **všechny ročníky »Záhorské kroniky« jsou rozebrány.** (Tedy i loňský, ačkoliv mnozí dluží dosud předplatné.)

Přehled o vydávání »Záhorské Kroniky.«

I. ročník vycházel r. 1891—1895 v Soběchlebích u Lipníka n. B. Vyšlo 12 sešitů. Tiskla knihtiskárna L. Klabusaya v Holešově (4 sešity) a pak kníž.-arcib. knihtiskárna v Olomouci (8 sešitů).

II. ročník vycházel r. 1897—1900 v Soběchlebích a to 5 sešitů. Tiskla knihtiskárna společenstva v Přerově.

III. ročník vycházel r. 1906—1907 v Týně u Lipníka n. B. 12 čísel. Tiskl J. Slovák v Kroměříži.

IV. ročník, 1908

V. « 1909

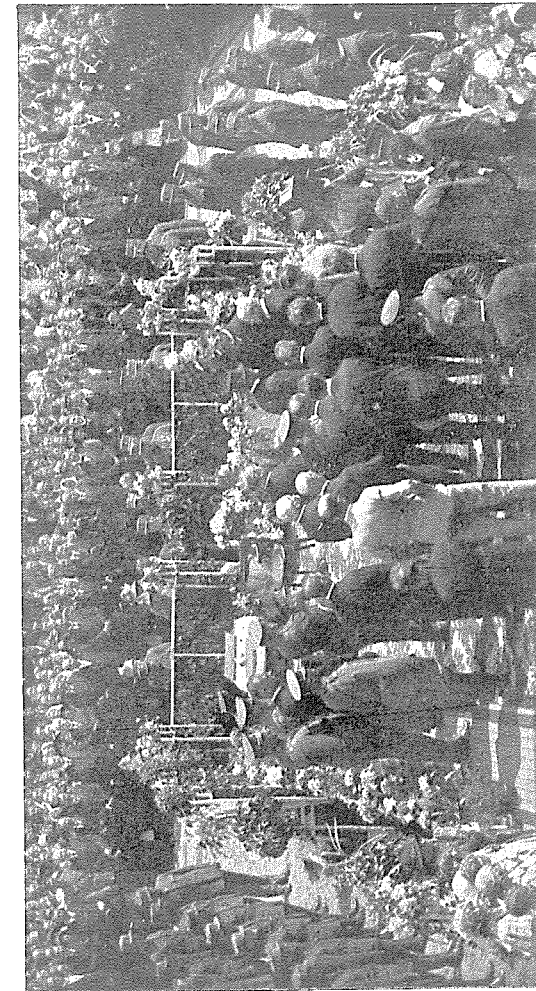
VI. « 1910

Týn, tiskl J. Slovák v Kroměříži, ročně 10 čísel.

Všech 6 ročníků vydal Dr. Frant. Příkryl, kons. rada a farář v Drahotuších, tehdy kooperátor v Soběchlebích, později farář v Týně.

VII. ročník vycházel r. 1911 v Paršovicích u Hranic a to 4 čísla. Vydal Antonín Sehnal, farář v Paršovicích. Tisk J. Slovák v Kroměříži.

VIII. ročník vycházel r. 1925/26 v Dolním Újezdě. 4 sešity. Redaktor a vydavatel týž, jako letošního ročníku.

President Dr. T. G. Masaryk v Hranicích.
(28. června 1924.)

ZÁHORSKÁ KRONIKA.

VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK ZÁHOŘÍ A POBEČVÍ.
VYCHÁZÍ ČTVRTLETNĚ V DOL. ÚJEZDĚ U LIPNÍKA N. B.

Ročník IX.

Březen 1927.

Číslo 3.

Čeněk Kramoliš.

Pan prezident T. G. Masaryk v Hranicích.

Dne 23. června 1924.

Neobvyklou radostí naplněno bylo srdce všech občanů, když se potvrdila zpráva, že v červnu 1924 určitě přijede pan prezident na Valašsko, kde byl před lety zvolen poslancem a že navštíví Hranice, v nichž roku 1905 jako universitní profesor přednášel s jinými profesory v učitelském universitním kursu.

Příprava. Ve městě utvořil se zvláštní slavnostní výbor z představitelů státních, vojenských, ze zástupců obce, politických stran a různých korporací. Domy byly opravovány, líčeny a před příjezdem květinami a prapory ozdobovány. Občané závodili v dekoraci svých domů, aby se panu prezidentovi v Hranicích líbilo. Les praporů v pestrých barvách státních a národních vlál v ulicích se stožárů a domů. Před radnicí zbudováno bylo nevysoké podium koberci a květinami ozdobené.

Dne 23. června vyjel pan prezident zvláštním vlakem z nádraží hrušovského, jel na Brno, Vyškov, Nezamyslice a Přerov do Hranic a všude byl slavnostně vítán. Do Hranic měl přijeti v 11 hodin, ale již po 8. hodině hrnuly se do města zástupy lidu z okolí a spolky s hudbou. Před příjezdem dvě hodinky již se seřadovaly spolky, různé korporace a školy a nastupovaly na vykázaná místa. Dvojřada táhla se od nádraží až k vojenským ústavům; tedy byla půl hodiny dlouhá. Před radnicí zaujali místo po pravé straně podia starostové s místním starostou Jonášem v čele, naproti podiu státní úřednictvo a na levé stálo duchovenstvo, učitelstvo a spolky a za nimi tisíce lidí z blízka i ze zdálí. Podium obklopeno bylo družičkami, za nimiž stáli legiónáři. Mezi nimi a zástupci obcí, úřednictva a spolků byla volná prostora koberci pokrytá pro pana presidenta a jeho průvodce, až budou obcházet podél seřaděných. A v ulicích, kterými pan prezident měl jeti, stálo též množství lidu. Vše nedočkavě čekalo na příjezd.

Severní nádraží bylo též ve slavnostním rouše a obklopeno množstvím lidu. Na prvých kolejích stála čestná rota vojenských akademiků a vojenská hudba. U vchodu a kolejiště podél koberce špalír železničních úředníků. Před nádražím od vchodu špalír posluchačů lesnické školy, delegátů lesnického odboru Ústřední jednoty českoslov. lesnictva, Sokol, Dělnická

tělocvičná jednota, Orli, skauti a prostranství jako zeď uzavírala čestná četa jízdy. Všude koberce, květiny, prapory a hlava na hlavě.

Příjezd. Když se vlak s panem presidentem blížil, oznamen byl obecnstvu jeho příjezd fanfarami z Libuše, troubenými s věže radnice a 2 výstřely z děla. Vlak přijel v 11 hod. 20 min. Pan president klidně sestoupil a s nakloněnou hlavou a kloboukem v ruce zůstal stát, dokud nedoznely státní hymny. Pak hlásil se přednosta stanice pan Novák, po něm okresní hejtman Dr. Janiš, velitel vojenské akademie a posádkový velitel plukovník Vrat. Pech a okrskový četnický velitel, kapitán Pluskal. Nato pan president prohlédl čestnou rotu a vyšel špalírem z nádraží. Zavzněl příliv volání obecnstva, co zatím pan president vsedal do automobilu a průvodcové do jiných.

Cesta k městu. Čestná jízda jela před i za auty. Průvod jel k městu silnicí zdobenou živými skupinami dětských květů, ručky žáků a zálekny mávaly na pozdrav praporečky a obecnstvo za nimi stojící provolávalo s nimi od srdce Sláva a Na zdar! — Kromě dětí školních ode dvora, nyní obecního, tvořili špalír studenti, tělocvičné jednoty a spolky. Před Dělnickým domem byl živý obraz členů Dělnické tělocvičné jednoty. Pan president jel zvolna a děkoval na obě strany stojícím za uvítání.

Na náměstí. Špalírem hasičstva přijelo auto pana presidenta před nízkou tribunu (podium) před radnicí postavenou a vyzdobenou barevnými stuhami, koberci a květinami. Sotva pan president vstoupil na tribunu, ozvalo se hromové volání slávy a v příštím okamžiku zazněl choral moravských učitelů: »Sláva Tobě, velký Slávy synu!« Pan president sňal klobouk a vyslechl pohnutě sbor. Nad náměstím kroužila mezitím tři létadla. — Po zapění chorálu sestoupil pan president s tribuny, aby obešel stojící zástupce. První vítal ho starosta hranický Václav Jonáš jménem obce zdůrazniv, že vítá ho nejen jako osvoboditele, ale též jako prvního čestného občana města Hranic po převratu.*) Pan president odpověděl vzpomínkou na rok 1905, kdy v kraji zdejší kandidoval na poslanecké místo. — Dr. Vítek, starosta města Lipníka, vítal ho za Lipensko, černošínský starosta Hrubec za venkovské obce okresu hranického a starosta z Podštátů Schwarz za německé obyvatelstvo a zdůraznil, že loyálně a s láskou k rodové hroudě plní občanstvo povinnosti a že je spokojeno, může-li žít v míru. Na projev ten odpověděl pan president německy, že spravedlnost ve státě všem občanům bez rozdílu zabezpečuje jejich rozvoj v každém směru.

Jelikož čas valně pokročil, nezastavoval se již u stojících, obešel je, zadíval se na kanovníka Stavěla, který se ponejprv v kanovníckém habitě objevil, přijal při vstupu na tribunu kytice

*) Okamžik ten jest zachycen na příloze Záhorské Kroniky.

od české a německé zálekny a zapsal se na památku do Pamětní městské knihy.

Ve vojenské akademii. Cesta od radnice vedla středem jásajících zástupů školních dětí a obecnstva z osad západních a jižních. Od mostu na Masarykově třídě stáli špalírem chovanci vojenské akademie. U krásně ozdobené brány, vedoucí do akademie, vzdala hlavní stráž čest a po hlášení službu konajícího důstojníka uvítal pana presidenta ministr národní obrany Udržal, pak generální inspektor Dr. Machar, náčelník generálního štábu generál Mittelhauser a potom byl veden koberci pokrytou chodbou do výstavní síně výtvarných prací vojenských akademiků.

Na cvičišti. Po prohlídce veden byl na domácí cvičišti, kde stáli chovanci ve 12 četách v plné výzbroji. Zazněly fanfary, hymny a plukovník Pech se služebně hlásil. Pan president obešel frontu, a než vstoupil na tribunu, zvolal: »Vojenské akademii zdar!« Úsečné, hromové »Zdar!« bylo odpovědí. Plukovník Pech před šikem oslovil pana presidenta, zmínil se o úkolech akademie a jménem učitelského sboru akademiků složil slavnostní slib, že všichni budou podle svých sil se snažiti, aby úkolu svému dostáli. Pan president jim přiměřeně odpověděl. V příštích několika minutách defilovalo za zvuků vojenské hudby 515 chovanců a 53 důstojníků učitelského sboru akademie.

Oběd opozdil se o hodinu. Pozváno bylo 44 osob. Každý měl u dlouhé tabule vykázano místo lístkem svého jména, u něhož byl též pořad jídelní. Uprostřed stolu posadil se pan president, po jeho pravé straně místní velitel, plukovník Pech, po levé hranický starosta Jonáš. Proti panu presidentovi seděl ministr vojenství Udržal, po pravici jeho starosta Dr. Vítek, po levici starosta Schwarz. Ostatní vojenští a úřední hodnostáři seděli střídavě mezi civilními osobami. Pan president jedl poměrně málo a místo piva a vína pil vodu, v čemž ho ostatní hosté nenásledovali. Po obědě měl si dle programu hodinu odpočinout, ale že čas valně pokročil, zašel s hosty do vedlejší místnosti, vypil s nimi černou kávu a chystal se na další cestu.

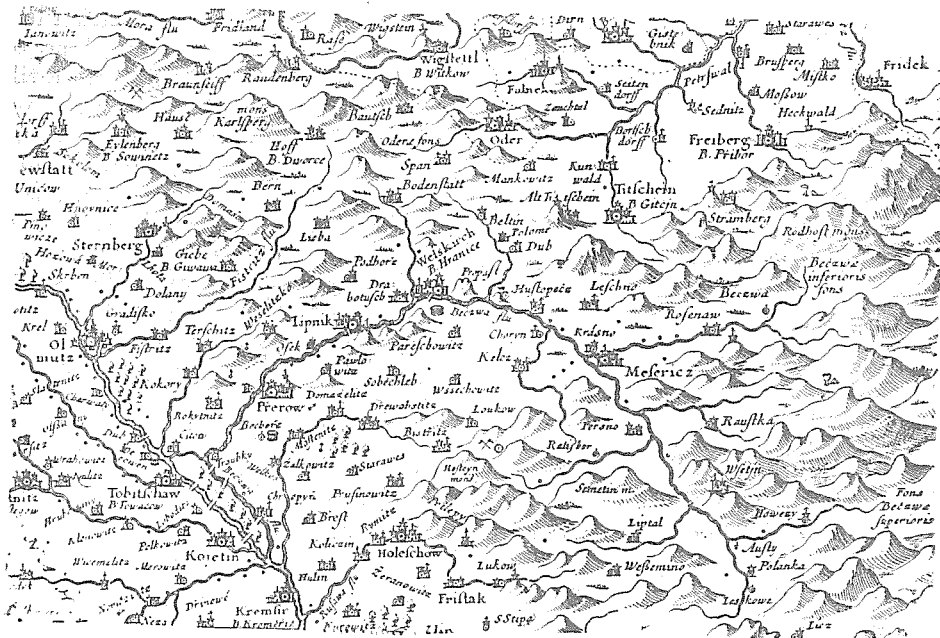
Odjezd. Po obědě ve 2 hod. 50 minut sedl pan president opět do auta a odjížděl špalíry dětí a obecnstva na severní nádraží. U křižovatky za městem jedna venkovská kapela zahrála panu presidentu na rozloučenou: »Na tom pražském mostě.« A že pan president se zastavil a poslouchal, přidali ještě mu píseň: »Šly děvčátka silnicí.« -- Byl to projev prostý, srdečný a působil mile na všechny. I pan president byl dojat.

Na nádraží bylo zase plno obecnstva, které nadšeně se slzami v očích se s hlavou státu loučilo. Pan president odjel do Slezska. Navštívil Opavu, druhého dne Mor. Ostravu, Val. Meziříčí, třetího Vsetín a odtud jel do Luhačovic, Hodonína a jinam. Cesta jeho utvrdila lásku k němu a rozohnila cit vlastenecký.

Záhoří a Pobečví na Fabriciově a Komenského mapě Moravy.

Je tomu právě 300 let, co náš Komenský dal v Amstrdamě vyřít a vytisknout slavnou svoji mapu Moravy, již rázem zvištěl nad svými předchůdci i nejlepšími: P. Fabriciem a G. Mercatorem, zůstav vitězem až do 2. desetiletí 18. století.

Jak vypadá naše Záhoří a jeho okolí na první mapě Moravy — Fabriciově z r. 1575? Jako pokračování Hané, z níž východně tři městeček: Dřevohostic, Bystřice se zámekem a Pru-

Záhoří a Pobečví

dle J. A. Komenského mapy Moravy z r. 1627 v Amsterdamě tištěné.

sinovic a vesnice Bilavska vystupuje skupina 24 vrchů Hostýnských Karpat do čtverce stlačených, z nichž stéká od Bilavska Rusava a z j.-v. kouta Dřevnice. Severní vrchol kosočtverce, vzniklého Horní a spojenou Bečvou, Moravou a Dřevnicí, vyplňuje už jen městys Kelč a městečko se zámekem — Helštýn (!). Bečva nemá kromě ústí Senice ani jediné pobočky; Horní počíná nad Johanovou, Dolní pod vsí (!) Rožnovem a pravý její břeh lemují městečka: Přerov (Prerer), Lipník, Drahotuše, Hranice, Hustopeč, ves Lešná, městys Krásno, Meziříčí a Vsetín; na ostrohu Senice a Bečvy Horní leží Ústí (Ušy) opodál jejich soutoku ves Johanová. Opodál Bečvy střední na

pravém břehu leží městečko Roketnice a Tršice, zámek Veseličko a od něho na s.-v. vybájené městečko Reynitz — snad české Hranice, ač německé Weisskirch leží jak tak na svém místě. A to je vše, leda že bychom sem pojali osady jižní polovice zmíněného kosočtverce; 8 městeček: Chropyň, Hulín, Holešov, Kurovice, Fryšták, Lukov se zámekem, Slušovice a Malenovice se zámekem a 7 vsí: Starou Ves, Kvasice, Bilany atd., mezi nimi i — Zlín!

Srovnáme nyní s tímto popisem Fabriciovy mapy tytéž kraje na mapě Komenského z r. 1627., tedy jen o 50 let mladší! Jaký to obrovský pokrok za pouhého půl století; oč větší než po Komenském za celá 3 století! Ač obě mapy jsou téměř stejně veliké, obsahem se liší, jak dnes na př. mapa střední Austrálie od mapy Austrálie jihovýchodní, i když Fabriciova obsahuje Komenským vypuštěné Bilavsko a ovšem i vybájené Reynitz.

Všimněme si především vodní sítě Bečvy a jejích poboček. Fabricius zaznačil jedinou Senici jejím dolním tokem, Komenský zakreslil ji se Seninkou a mimo to i Rokytěnku, Ratibořku a Juhyni a z prava Bystřici s Rouškou, Dolní Bečvu se Soláncem z leva, dále Černotínský potok, jež omylem spojil s horním tokem Temenice a Veličkou. Moštěnka (Bystřice) ústila tehdy do Moravy přímo. Rusavu, neznaje patrně do roku 1626 cesty ze Zlína Fryštákem, Holešovem do Bystřice p. Host., zkreslil, strhnuv za horní její tok potok Lukovský, přítok Fryštačky, tekoucí do Dřevnice. Ani na Kokorku Komenský nezapomněl. Ale on nezapomněl ani na tehdejší důležité přechody, brody přes Bečvu (a ovšem i Moravu atd.); byly, kromě 3 v dolním toku ještě 3 výše; tak bylo lze přejít Bečvu u Lipníka, u Hranic a u Vsetína zrovna pod ústím Rokytěnky; že v těch dobách, kdy mosty bývaly vzácností, přechody takové byly i na mapě vítány, není pochybností a svědčí o praktickém duchu již mladého idealisty Komenského.

Všechny ty řeky a potoky na mapě Komenského stékají z hor, na jejichž kresbě dal si opravdu záležet. Zdát se nám, jak bychom měli plastickou mapku před sebou skutečného Záhoří s okolím a ne nějaké vymyšlené krajiny, horstva schematického, jak tomu na mapě Fabriciově. Hostýnské Karpaty netvoří tu už čtverce vrchů fantasticky seskupených, nýbrž správně ostroh k Holešovu vybíhající, Vsacké Karpaty nejsou už jen 4 kupky v řadě od Horní Bečvy na východ k pramenům Ostravice, Radhošť už nerovná se Hostýnu svou velikostí a výškou a oba vrchy jsou i pojmenovány, čehož na mapě Fabriciově nikde není; pásmo Maleníku zřetelně dělí Moravskou bránu ve dvě ramena a zvlněné Záhoří aspoň naznačeno pahorky mezi Dřevohosticemi a Loukovem. A jak názorně zobrazil Komenský propast u Hranic, tak věrně znázornil i poměrnou výšku, tvar a svah mnohých vrchů, o čemž se můžeme přesvědčit srov-

náním s dnešními mapami vojenskými. To opravdu překvapuje a svědčí i o výborném a svědomitém nizozemském rytci mapy Komenského.

A na co na vše i v těch horách pamatoval! Lesů sic v nich nevyznačil, jak v rovinách a pahorkatinách: na ostrově od Tovačova pod Kojetín, jižně od Domaželic a od Holešova, neboť ty se tehdy na horách rozuměly samy sebou, zato však oživil hory nejen jmény: Hostýn, Semetín, Radhošť atd., ale i určitými prameny bystrin a osadami lidskými, zejména však i zlatými doly mezi Hostýnem, Javorníkem a Černavou, což by mělo podnítit naše geology k prozkoumání správnosti Komenského záznamu, prahorní horniny jsou v Hostýnských Karpatech nepochybně*) a také dvěma sklárnami (značka: pohár s trojúhelníkem) severně od Radhoště a východně od Meziříčí, asi t. zv. Hutisko. A to ještě není vše! Patrajíce takto dále, najdeme na mapě Komenského nejednu ještě zajímavost: tak jižně Hranic vaničku, což značí lázně Teplice; a podobnou vaničku najdeme na naší mapce ještě dvakrát: u Bochoře, j. Přerova a u Věrovan, sz. Tovačova. Byly tedy v kraji našem troje lázně už před 300 lety.

Tím přicházíme k místopisu, nejcennější stránce mapy Komenského, v němž on pokročil nad své předchůdce nejvíc a na celé století. To ovšem bylo možno i tím, že neoznačoval míst dle lidnatosti měnivé, jak my dnes, nýbrž dle politické (sociální) významnosti osad. I tu vysoko vystoupil nad Fabricia i ostatní své předchůdce nejen správností jmen, jež u Fabricia je vzácností, ale i správnější polohou a vzdáleností míst a velmi podrobnou charakteristikou osad, již docílil důmyslnou kombinací značek. Tak rozlišuje Komenský: 1. hrazená města trojí: a) se zámkem (dvojnásobné kolečko s tečkou a praporcem na prostřední dvoupatrové věži: Přerov, Lipník, Hranice, Odry, Fulnek, Val. Meziříčí, Holešov, Kroměříž, Tovačov atd.); b) s tvrzí (táž značka, ale s šípkou): to bylo jen Jevíčko; c) bez zámků, bez tvrze: Šternberk, Olomouc, Kojetín, Jičín, Příbor atd. 2.) nehrazená města opět trojí: a) se zámkem 3 nižší věže, prostř. s tečkou v kolečku a praporc.) na naší mapce Pobečví žádné; b) s tvrzí (táž značka, ale s šípkou): Tlumačov a Vizovice; c) pouhé město (táž značka bez praporce, bez šípky): Dřevohostice (tu patrně rytec pochybil). 3.) farní obce opět trojí: a) se zámkem (2 vížky neb 1 s kolečkem a praporcem): Koleč, Rožnov, St. Jičín, Štramberk, Vsetín, Lukov, Zlín atd.; b) s tvrzí (též značka s šípkou): Bystřice p. Host., Domažlice, Rokytnice, Veselíčko, Potštát, Spálov, Hustopeč, Leštná atd.; c) jako pouhé farní obce bez zámků, bez tvrze, zaznamenal Komenský: Loukov, Vsechovice, Soběchleby, Paršovice, Pavlovice, Moštěníci, Předmostí (bez jména), Osek, Drahotuše, Podhoří, Běloutín, Dub, Špičky (beze jmé-

*) Pisatel má doklady již ze 3 míst osobně nalezené.

na), Krásno atd. 4. Ze 14 zakreslených morav. zámků č. hradů osamělých najdeme na naší mapce Hukvaldy; 5.) z 8 tvrzí osamělých 3: Skrbeň, Choryň, Hovězí; z 8 klášterů: Štípský (z r. 1614-20), 7. ze 13 důležitějších dědin bez kostela, najdeme na naší mapce Bochoř (lázně) a Bečvu Prostřední, výmluvně to vyvrácení domněnky mor. dějepisce Wolného, že Bečvy vznikly až kol. r. 1650, jakož i doplnění názoru Č. Krajmoliše v Rožnovském okr. Vlastiv. mor.; nejméně jedna z nich vznikla již před r. 1626, kdy Komenský mapu svou odnesl do Amstrdamu do tiskárny.

Jak patrně, má Komenského mapa svým bohatstvím obsahovým význam nejen zeměpisný, ale i historický, ba i filologický atd.

8. Nejménovaných dědin zaznamenal Komenský nejvíc podél řek, zejména při Moravě; na Záhoří vlastním najdeme jen jednu (mezi Soběchleby a Vsechovicemi, pravděpodobně Biškovice, pak jsou 3 za Juhyní ke Krásnu, asi: Kunovice, Bránky, Poličná; dále 3 na levém břehu Bečvy mezi Přerovem a Lipníkem, asi Grymov, Sušice a Hlinsko, 2 s tvrzemi mezi Rokytnicí a Veselíčkem, patrně Čekyň a snad Buk, dále jedna mezi Lipníkem a Drahotušemi, asi Slavič a 2 šikmo proti sobě přes Veličku, snad: Radíkov a Olšovec a jiné 2 proti ústí Juhyně, asi Lhotka a Příluky.

Proč nepojmenoval Komenský i těchto vsí a vynechal ostatní? Pro malý poměrně rozměr mapy (délka 51,4 cm a výš. 35,9 cm); přes to dovedl vměstnat do ní tolik podrobností, že je opravdu mistrovským dílem kartografickým své doby, mistrovským dílem ducha vpravdě geniálního. A přec i ten musel za hranice a zemřít v cizině jak psanec. Nesnášenlivost je jistě strašná moc a krivdy její veliké.

Jos. Šindel.

Z památek městského musea v Hranicích.

II.

Smutné byly asi to doby v Hranicích jak na radnici, tak i v rodinách jejich obyvatelů. Rada městská slavně zavázala se dluh splatiti během roku a zatím uplynulo jich plných deset, než 500 zl. i se zadrženými úroky bylo vyrovnáno. Neměl dlužník — nezbyvalo však ani věřiteli. Viděti to z okolnosti, že pán Žerňovský dluh svůj postoupil panu Frydrychovi z Vlašimic, jemuž Hraničtí svou povinnost vyrovnali teprve v roce 1630.

Tak čteme v poznámkách na rubu uvedené listiny.

Seznam Danielových dlužníků je sice o 21 skoro let starší, leč i z něj je viděti, jak rádi si lidé vypůjčovali již před více než 300 lety a jak velmi loudavě své dluhy spláceli. Byť jednalo se o obnosy malé, přec jen jeví se zvěcný hranický měšťan

jako bankéř celého okolí města. Zajímavá jsou též jména, z nichž mnohé dosud se v uvedených osadách vyskytuje. V Hranicích změn bylo více a po rodech v listině vzpomenutých není stopy. Zde její znění:

Danielovy požadavky z r. 1599.

My purkmistr a rada města Hranic známo činíme tímto listem obecně přede všemi, kdežkoli čten nebo čtoucí slyšán bude, zvláště tu, kdež náleží a potřeba ukáže, že jest se nás dožádal Johannes Procházka, spoluobývatel a soused náš, abychom jemu hodnověrný výpis a poznamenání dluhův neboštíku Matoušovi Danielovi, na onen čas obývateli hranického, buďto u nás v Hranicích, aneb jinde přes pole povinných pod pečeti naší městskou vydali. Jehožto žádosti slušné odepříti jsme nemohli a takové pak poznamenání dluhův dotčenému Matouši Danielovi nachází se v slovích nízezapsaných:

Dluhové co jsou mi dlužní při městě Hranicích a všech mně Matoušovi Daňhelovi z Hranic:

V Kelčí Vyskota	2 zl.
v Austí Vymrštil	5 zl.
Turza z Opatovic	9 měříc ovsa.
Z Opatovic Číhal	3 zl.
Bujný z Něžic	4 zl.
Holý Bujného	14 zl. Ramba za to rukojmí.
Krčma z Drahotuš	13 zl.
Sekanina z Drahotuš	22 zl.
Pospíšil z Drahotuš	24 zl.
Těž Pospíšil	5 zl. 1 Ort.
Lazebníček z Drahotuš	3 zl.
Fojt Klokočský	5 zl.
Matěj z Radíkova za polt masa	3 zl.
hajný bonkovský	1 zl.
Příbyt z Olšovce	1 zl. 2 gl.
Bartošek z Stříteže	5 zl.
Fojt Nýdecký	3 zl.
Malhotovský	3 zl.

V městě dluh:

Švestka soukeník	3 zl.
Truneček	3 zl.
Víteklí Drozdík	3 zl.
Holý Jan	3 zl.
Kořuch soukeník	4 zl.
Martín Švestka	14 zl.
Bernatský	9 zl.
Janova Šafařově	2 zl. 1 Ort.
Jan Obzina	3 zl.
Husák	16 zl.
Pán Orata	40 zl.

Na to dal 26 zl.

Včerejší Pekař	24 zl.
Boží Pekař	32 zl.
V Černotíně Mikšík	5 zl.
Petroch	4 zl.
Slováci Pavlovič Hrabovský	74 zl. 3 Orty
Lacek Soukeník	26 zl.
Zygo Novák	36 zl.
Němeček z Mezříčí	20 zl.
Matouš Osnovská	8 zl.

Co se přijalo z dluhu:

Vzala Kateřina od Švestky 5 postavův po 9 zl.	
od Včerejšího	4 zl.
od Mikšíka z Černotína	5 zl.
z Drahotuš od Krčmy	7 zl.
od Málka na Rybářích	1 zl.

Kdež pro lepší toho důvěrnost my purkmistr a rada svrchupsaní pečet naší městskou k tomuto výpisu přitisknouti jsme dali.

Stalo se v městě Hranicích v úterý po památce Všech Svätých, léta Páně 1599.

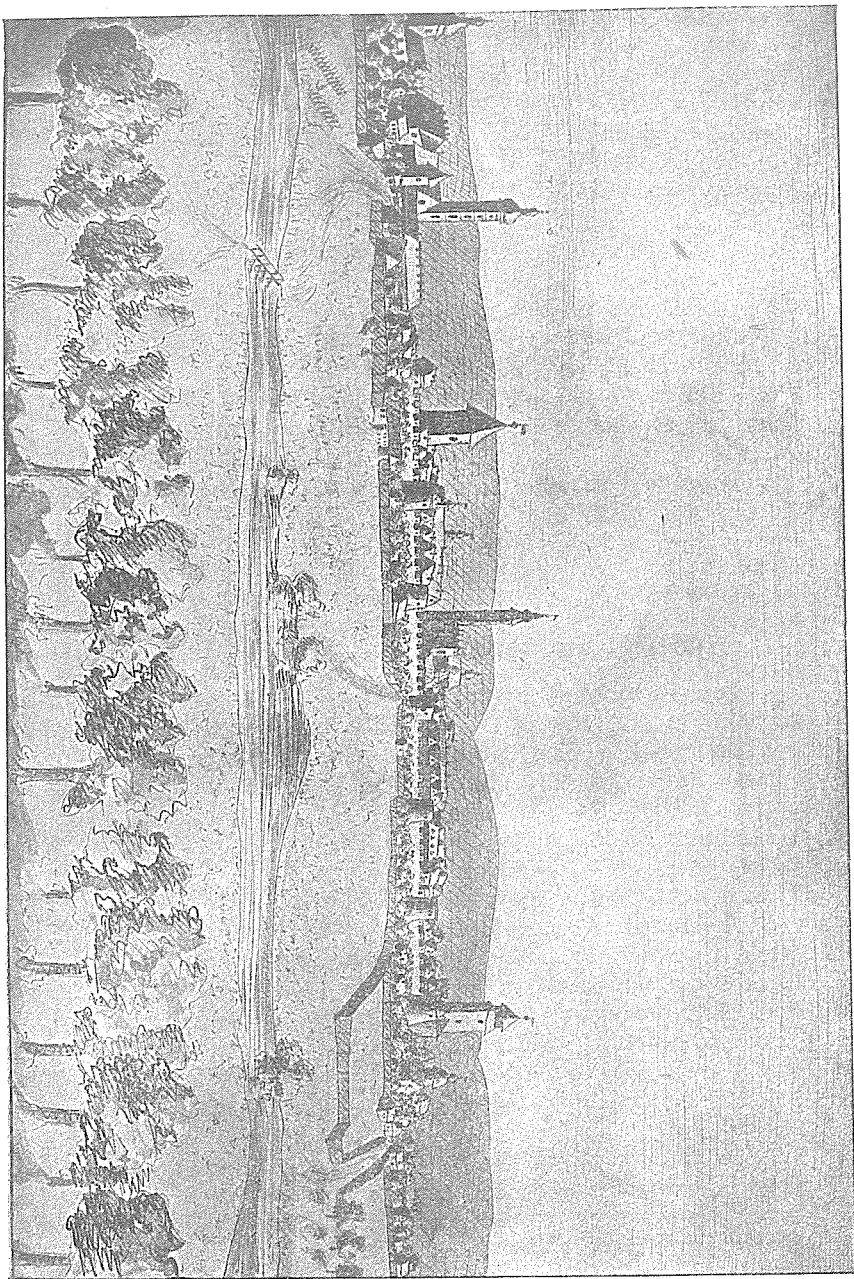
Bedřich Dušek.

Lipník ve starých cizích zápisech.

Jsou to mnohdy jenom zkazky, jež sbíráme o dějinách toho kterého města, ale přece důležité pro toho, kdo se odhodlá v budoucnosti vypsati podrobně jeho dějiny. Mám v ruce »Památky, co se tak kdy stalo v kraji Hradištském, ode mne níže podepsaného.« Jsou to vlastně paměti městečka Veselí n. Mor. a okolních měst, psané Jiržikem Rudolfem Przienským (Přenským) od r. 1605—1656 upravené pro Tomáše Pešinu z Čechorodu a uchovávané dnes v zem. arch. v Brně. Líčí hrůzy válek s Turky na již. Moravě 1605, vpády Bethlenovců a s nimi spojeného vévody Krňovského, nesnáze měst Strážnice, Ostrohu, Veselí, Uh. Hradiště a Uh. Brodu. Otec jeho Pavel Přenský, purkmistr veselský, padl hrdinskou smrtí u mostu ve Veselí, bráně samojediný města proti zrádnému vpádu Maďarů. Když pak Veselí dobyto 1621 od Bethlena a Krňovských, vzat mladý Přenský s bratrem Danielem do zajetí, a tu jeho krátké zmínky též o Lipníku.

Je známo, že na podzim 1621 vpadlo do lipenského kraje vojsko Jiřího Krňovského, spálilo předměstí a sevřelo město tak, že se vzdalo zaplativši 2000 zl. výpalného. A tu zajatý Přenský vypráví: »Nejprve sme měli v Lipníku, v Hranicích a okolních dědinách kvartýry. Tu sme již měli svůj chléb i maso, však ležíc lid císařský silný v Přerově a jinde, tu sme každý den od nich šermicle měli. Potomně zasi asi tejdén před vánoci

r. 1621 dal kníže zase dále ordre, aby dál k Slésku marchirovali. Tu jsme se dostali do kvartýru do města Oder a okolečných dědin. Tu podobně nebylo žádného pokoje od cis. ani na den Božího narození, kdež nemohouce se knížete Krňovského za sebou dočekatí, vyslali někteří nejvyšší své trubače ke knížeti do Brodu pro order, jak dlouho tu budou zůstávatí, poněvadž od cis. lidu v nebezpečí jsou. Když se zpátkem trubačí navrátili, přinesli takovou odpověď, že kníže Krňovskej se vším svým lidem, co nejlepšího při sobě jměl i se vši artíleríí s Bethlen Gáborem do Uher hned po nás jel, kdež ihned všechny ty regimenty se tu v Odrách obdankovali a jednu branou ven vyjeli a císařští v patách druhou branou do města maširovali.«

»Roku 1626. zase znovu nepřítel totiž Mansfeld z Vejmarů s celou armádou skrz Slésko do Moravy přišli právě ve žni. Unčov cis. město mocným šturmem dobejvali, však s pomocí boží přece se ubránili a kdy po žebřích šturmem na zeď lezli, ony ženy jich horkou prosnou kaší a kamením s žebříků odehnaly. Odtud táhli k Lipníku, Hranicím, Přerovu, Holešovu, k Malenovicům a k Brodu Uherskému, odtud pak do Uher.« — (Bylo to kolem sv. Vavřince, kdy Mansfeld k Lipníku přitáhl s 18.000 muži a město oblehl, ale ho nedobyl.)

Dr. František Příkryl.

Záhorská svaťba.

(Dokončení).

»Když jsem já šel okolo jednoho šáší, tom čtyry děvčata svačí. Já jsem jim povídal: »Rač Pán Bůh žehnatí!« Ony se na mě počaly hněvatí. Jedna se na mě ofúkla, druhá se na mě rozhněvala, třetí se na mě obořila a ta nejmilejší svačínou mě obdařila. Dala mi z hrušky stopku, z ryby kožku, stehýnko ptačí a klepýtko račí. Nemálo jsem se nasvačil, že mi ani žalúdek nestačil. Vesele, muziko, vesele!

Když jsem šel okolo Uherského Brodu, tam na mě tři husaří s tasenými palaši jedou. Jeden se na mě obořil, šablenkou mě k hlavě přiměřil; kdyby ne mého králíčího klobouka, byl by mě tal na dva loktě do ucha. Vesele, muziko, vesele!

Když jsem šel okolo Vrbátek, skácel tam forman fúru karlátek. Prosil jsem ho o některou, on po mě hodil slaměnou sekerou. Kdyby při tom nebylo Boží ochrany, byl by mě tal na dva loktě do hlavy. Vesele, muziko, vesele!

Když jsem šel okolo vitonské pily, tam na mě vykoukal jeden rak z díry. On mě tak velice svým fúsiskem mlátil, že se celý uhřínovský zámek i s věžou klátil. Vesele, muziko, vesele!

Když jsem šel okolo jedné vesnice, jménem Jezernice, tam mě potkaly tři švarné děvčice a ty mě tak dobře bavily, až by mě o tento stromeček byly připravily. Vesele, muziko, vesele!

Když jsem jel okolo jednoho potoka, tam na mě vyletěla hus divoká. Chytil jsem ji za nožku, uderyl s ní o hrušku, až z ní vyletělo peříčko s poduškou. Která pak matička chtěla by svoji dcerušku vdávat, neb družička chtěla by se provdati, nechť jde sobě to peříčko sebrati a svojemu ze všech nejmilejšímu z něho peřinku udělati pěknou, čtyrrohou, co by měla jeden rožek v Holomouci, druhý v Boleláci, třetí v Prostějově a čtvrtý v Holešově a prostředek v městě Tovačově a vy, muzikanti, hrajte vesele!»

Ku konci hostiny, než se chasa dává do tance, donáší družba vodu na mytí rukou a říká:

»Umíte sobě ručičky, aby vám jich neohryzaly myšičky; neb to je voděnka svěcená, z devíti studánek nešená. Kdo se tou voděnkou umyje, jakou chce barvu nabude. Vesele, muziko, vesele!«

Pak se tančilo a staří se jinak bavili.

Svatební veselí trvalo do třetího dne. Odpoledne naložily ženy nevěstinu výbavu na vůz; na vrch peřiny a dovezli do domu ženicha, tam se to za žertu vydražilo a ženich konečně vše skoupil a za utržené peníze si ženy příští neděli vystrojily u mladé ženy svačinu, aby ju těšily a poučily o budoucích slastech a strastech jako matky, ženy a hospodyně. Za vozem, na němž peřiny dovezly, je připnuté páté kolo u vozu (viz 1. číslo, obrázek »Vůz s peřinami...«, str. 14), a na něm upevněny jsou figurky muže a ženy, kteří se s kolem točí jako v tanci. Před vozem lze viděti tři zakuklené muže, provádějící různé žerty. Ženy na voze právě vydražují peřinu nevěstinu. Vůz s peřinami znázorněn na národopisné slavnosti v Dřevohosticích dne 23. července 1893 a vypraven byl z Blazic a okolních dědin.

Z přífařených dědin vozily se družičky s nevěstou na fasníkovým vozu dvojspřežením ke kostelu, koně měli hřívu, ocasy i postroj opentlený a ozdobený růžičkami. Družbové jeli na koních za fasníkem. Na zpáteční cestě rozjeli se tři družbové pro koláče družičkám k domu nevěsty a když se vraceli, ostatní družbové hleděli jim koláče uchytout a tu nastaly pravé dostihy po loukách a polích.

Před cizí dědinou býval svatební průvod zatahován, vůz s nevěstou zavlakován a ženich musel nevěstu vykoupit.

Na obrázku vidět družičky na fasníku stojící, za ním družbové na koních. Před vozem kráčí dva muži v starém kroji záhorském. Přední v bílé haleně s vydrovicí na hlavě, druhý v ocatým kožichu s opentlenou beranicí na hlavě. (Viz 1. číslo, obr. na str. 12.)

Fasník táhne opentlené dvojspřežení.

* * *

Na P o b e č v í se děje svatba takto:

V neděli starší družba vstoupí do příbytku pozvaných a říká ve verších toto:

»Páni vzácní, ušlechtilí, přátelé nám tuze milí; laskavě nás vítejte, a nám za zlé nemějte, že jsme z nenadání, a to bez pozvání do vašeho přišli domu, jako řada silných stromů.

Vyslání jsme za zvěsty od nevěsty; s ní pak ženich, jenž tam stojí, vypravuje úctu svojí. A já vroucnou prosbu skládám. s nížto všechny v domě žádám, abyste se za ně nestyděli a co vzácní hosti s velkou upřímností jejich svatbu oslaviti chtěli. V outerý už od úsvitu, budou čekat na svém bytu, abyste je k sňatku vyprovodili a tam za ně nábožně se pomodlili a pak abyste seděli při svatebním veselí; to si budou za čest pokládat velikou. Kdybyste syna ženit měli, nebo dcerušku vydávati chtěli, oni tutěž službu prokáží vám zase.

Nebudou-li ale moci, chtějí se modlit k bohu Otci, aby vám ráčil život prodloužit. Znam já lásku toho domu, proto pevně věřím tomu, že tu prosbu vyplníte a se jistě dostavíte.«

Pak se družba s průvodem, nebo sám odebere do jiného příbytku pozvaných a tam se totěž opakuje.

Po zdavkách v úterý družičky s nevěstou a hosté pozvani zasednou za stoly. Starší družba vkročí pak do jizby nesa koláč na talíři a v něm zabodnutý stromeček rozmarýnový. Dokoła koláče jsou naklady stříbrné peníze, obyčejně zlatky, a sice v počtu pozvaných mládenců, a pak říká: »Hej, vy páni, hosti vzácní, a vy, mládencové nebojácní, velectené matičky a vy, panny družičky! Nový důkaz dávám vám, jakou starost o vás mám. Nyní v této tuhé zimě, kde již každé vzrůstlé símě tvrdý spánek na se vzalo, stromů listí opadalo, k svatebnímu tomu plesu zelený vám stromek nesu. Ten je v zimě, jako v létě dycky v ustavičném, krásném kvěť. Vy se ovšem netázete, též jistě vědět chcete, z kterého on pochází háje; tuším z Adamova ráje; dívnuou moc v sobě tají. Stařec-li se nakloní a ten stromek ovoní, na tvářích má rüměnc, jako hezký mládenec. Přivoní-li stařenka, ještě více mladá panenka, nejen hned pozdraví se, ale za hodného muže vdá se. Naopak zas mládencovi o nevěstě poví. Škoda při tom věci jedné, od bolesti tvář mí bledne, strašlivá když nehoda, pamět mojí probodá. Písmo to mí vítr vzal, právě an jsem k vám se bral. Kdo z vás teď se uzvolí, hledat písmo v okolí? Kdo ho šťastně vyslídí, velmoci se dopídí. Tak já stromek vaši, nevěstinko, pod moc dám. Vy jste slavně dokázala, že jste vzácných skvostů dbala. Jak svůj čistý věneček, hajte i ten stromeček!«

Položí stromeček před nevěstu a pod něj kladou nyní družičky každá svému mláďenci po zlatce. Mláďenci pak si zlatky berou z ruky první družičky. Která by tam ničeho nepoložila, její družba ničeho nedostane.

První družba pak s pomocníky nesou polévku a maso na stoly a u dveří se ozve: »Různo, chaso, rozestupte se, družba maso na stůl nese, lávky pěkně k stěnám, muži ke svým ženám, nádvorníci k stodolám, nerád jedno dvakrát volám! Malé dítky,

nechat stanou potichučku hezky stranou, abych nepad na cestě k roztomilé nevěstě. Ona mně něco poví, v čem ju srdce bolí!

Všichni tleskají rukama a volají: »Na zdar!« Pak je hostina a po ní nosí družba mísu vody hostům, aby si umyli ruce; ti pak mládencům dávají do vody peníze. Ženy pomahačky, při vaření zaměstnané, též vypraví jednu s vařechou a obvázanou rukou, která prosí: »Prosím, páni hosti, jdu na opálení, aby se mně to hojilo a se mohla vyléčit.« — Z dáreků pak budoucí neděli udělají si u mladé ženy svačinu.

Záhorská Kronika roč. III. (1907), číslo 4. a 5.

Vladimír Bartovský.

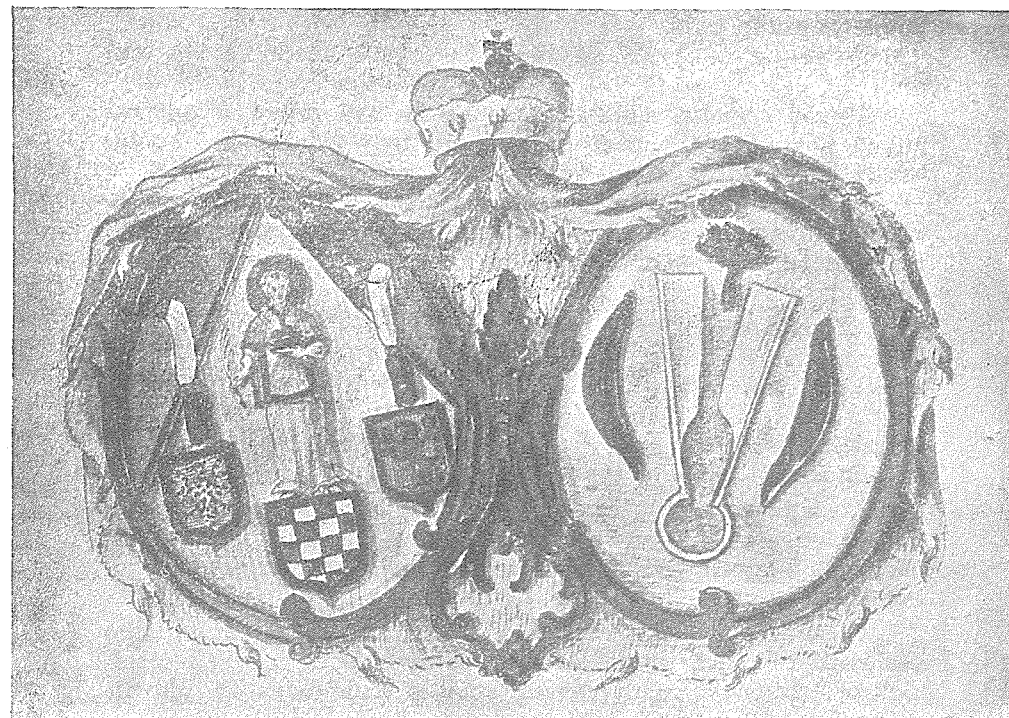
Soukenický cech v Hranicích.

(Dokončení).

Organisace soukenického cechu byla od prvých počátků velmi dokonalá, takže během staletí se takřka vůbec neměnila. Plnoprávným členem cechu mohl se stát pouze soukenický mistr. Žádost o přijetí za spolucehovníka musela se přednésti v cechovním shromáždění. Za průkaz zručnosti a vyspělosti v řemesle, který měl podporovati žadatelovu prosbu o přijetí do cechu, sloužilo dílo, které mladý mistr sám vyrobil a cechovnímu shromáždění předložil k posouzení. Podrobnějšímu rozboru podrobila dílo zvláštní komise »lidí poctivých a dobře dožadanych«. Žadatel sliboval předně, že se bude ve všech povinnostech a všude náležitě a poctivě chovati a pracovati »dílo dobré, kteréž by před Pánem Bohem a před dobrými a poctivými lidmi chvály hodné bylo.« Po tomto povšechném slibu následovalo podrobnější vytčení podmínek, za nichž měl býti mistr do cechu přijat. Tak musel žadatel zaplatiti poplatek (v XVII. a XVIII. stol. 1 zlatý) »na obdarování« komise »dobře dožadane«. Do pokladnice cechovní musel složit 10 zlatých moravských a kromě toho 3—4 funty vosku. Kromě platu zavazoval se nový cechovník k tomu, že »bude poctivému cechu sloužiti za mladšího a nynějším i budoucím pánům cechmistrům v poslušnosti státi beze všeho reptání a výmluvy.« »Mladší« byli jakýmisi cechovními sluhy, kteří uvědomovali členy cechu o cechovních schůzích, nosili při církevních obřadech cechovní korouhve a postavníky a vykonávali jiné práce menší důležitosti. Zárukou, že slibující splní podmínky, za nichž byl do cechu přijat, byli dva rukojmí. Byli to obyčejně spolucehovníci, ale vyskytují se i rukojmí z cechu ševčovského, nožířského a j.

Dříve než se stal někdo mistrem, musel se řádně vyučiti a býti delší dobu zaměstnán u mistra jako tovaryš. Učednickou smlouvu uzavíral učedníkův otec nebo poručník s mistrem. Smlouva nabyla právní moci teprve tehdy, až byla cechovním

písařem zapsána do knihy učňů. Doba trvání učňovského poměru nebyla stejná. Synové měšťanů po případě soukeníků učili se tři roky, někdy i méně, selští hoši brali se do učení zpravidla na čtyři leta. Učedník byl povinen poslouchati svého mistra a cechmistry, každému, kdož přináležel do poctivého cechu soukenického měl prokazovati úctu; v domácnosti mistrově poslouchal i hospodyně a tovaryše. Za zápis do učňovské knihy platilo se do cechovní pokladny někdy v naturalích (obyčejně

Znak cechu soukenického v Hranicích.

ve vosku), někdy v penězích. Pocházel-li učedník z chudobných rodičů nebo byl-li sirotek, mohlo mu býti zápisné z usnesení cechovního promínuto.

Když prošla doba učební a učěň měl se státi tovaryšem, dělo se to zvláštní slavnostní formou v cechovní schůzi, v níž byl vyučený mladík přítomen. Starší tovaryš*) po projednání všech ostatních cechovních záležitostí povstal a prohlásil:

»Kdyby kterákoliv osoba v tomto krajském městě v práci stála a její jméno nebylo zapsáno tam, kdežto jiní spolubratři jejich dobrá poctivá jména zapsána mají, ať se prohlásí.«

*) Zastával podobnou funkci jako dnes předseda hromady pomocnické při živnostenských společenstvech.

Nato předstoupil mladší tovaryš a řekl:

»Žádám před stůl tovaryšský předstoupiti, dovoluje se mi nebo ne, bez urážky matky pokladnice?«

»Dovoluje.«

»Já jsem slyšel od pana staršího, kdyby kterákoliv osoba v tomto krajském městě v práci stála a psaná nebyla, tak aby své dobré a poctivé jméno zapsati nechala tam, křežto jini spolubratři jich dobrá a poctivá jména zapsaná mají.

Tak já žádám za tohoto mládence, aby jeho dobré a poctivé jméno zapsáno bylo.

Po této řeči obrátil se starší tovaryš k učedníkovi a řekl mu:

»Máte pravdu, mládence, že se za své dobré a poctivé jméno nestydíte a zapsati je necháte tam, kdežto jini spolubratři jejich dobrá a poctivá jména zapsaná mají.«

Potom zapsal učedníka cechovní písař do knihy tovaryšské a nový tovaryš podal všem ostatním tovaryšům ve schůzi přítomným ruku. Obřad ukončil opět starší tovaryš tímto slovem:

»Abyste věděl, pane bratře, že jste dnešním dnem tovaryšem, hleďte učňovské sezut a tovaryšské obut, ne střevice, nýbrž manýry. Kdyby se Vám treřilo vandrovat, nevyhledávejte jiných hospod, než které Vám určeny jsou. Hleďte vždy s křesťanským pozdravením do stavení vkročiti, pantátu a panimámu za odpočinutí žádat a teprve potom své věci odložit.«

Za zápis platilo se v XVIII. stol. 3 zlaté. Tovaryš byl povinen pracovati u mistra šest let, než se mohl státi samostatným mistrem. Obyčejně však po pětileté praxi domácí odcházivali tovaryši »na vandr« do ciziny, aby se tam v řemesle zdokonalili.

V čele cechu stáli cechmistři. Bývali čtyři. Příslušelo jim svolávati a řídití cechovní schůze, zastupovati cech při slavnostních příležitostech, podepisovati spolu s vrchnostenským komisařem (později) tovaryšské smlouvy a p. Důležitou osobou v cechu byl cechovní písař. Vedl knihy cechovní, pořizoval zápisy o všech důležitých jednáních cechu a zaznamenával pohyb cechovního jmění. Knihy vedly se až do r. 1795 výhradně česky. Teprve v tomto roce císařským nařízením musely se knihy psáti německy. Hranický soukenický cech byl však národnostně tak houževnatý, že tomuto nařízení vyhověl pouze částečně a vedl německy jen ty knihy, které byly relevantní pro vrchnostenské úřady, kdežto zápisy cechovní psaly se dále česky. Po roce 1848, když poněmčovací tendence poněkud zchladly, vedeny byly zase všechny knihy česky.

Schůze cechovní byly řádné a mimořádné. Řádné nazývaly se »quartály« a konaly se čtyřikrát do roka: na sv. Jana ev., na sv. Josefa, na sv. Jana Křtitele a na sv. Václava. Mimořádné schůze svolávali cechmistři dle potřeby. Jednání ve schů-

zích pohybovalo se ve starých formách, které se po staletí dodržovaly. O jednání v cechovních shromážděních museli účastníci zachovati mlčení, jak tomu nasvědčuje formule, jíž cechmistr schůzi končil: »Páni bratři, co se na naši ctné a chvalitebné hospodě stalo, to ať je ve Vašich srdcích zachováno tak, jak naše matka pokladnice na dva zámky zapadá.«

Patronem cechu byl Methusalem.

J. Mráček.

Pamětní kniha obecní a návod k jejímu vedení.

III.

(Dokončení).

3. Lístkový rejstřík.

Lístkového rejstříku je zapotřebí, aby bylo umožněno snadné a rychlé hledání v pamětní knize.

Když kronikář zapsal do pamětní knihy události za celý rok, opatří si lístky velikosti osminy archu kancelářského papíru (17×10½ cm). Do levého rohu lístku napíše se heslo, které se v zápise vyskytuje, pod heslo napíše se I. (to znamená první díl pamětní knihy) a konečně poznamená se stránka na př. 2. Vyskytne-li se ono heslo po druhé, po třetí atd., zapíše se vždy jen stránka.

Taková hesla mohou býti osoby, místa a věci, a tím nám vznikne trojí lístkový rejstřík: osobní, místní a věcný. Na př.

<p><i>Vítek, Dr. Václav.</i> I. 2.5 II. 3.8</p>	<p><i>Hlasenec.</i> I. 56 II. 101.</p>
<p><i>Požár.</i> I. 5.90 II. 8.72</p>	

Lístky zařizují se pak v abecedním pořádku do dřevěné nebo lepenkové krabice. Hesla téhož začátečního písmene odědí se tuhým lepenkovým lístkem téže velikosti, lístkem, který je opatřen vyčnívajícím nahoře příslušným písmenem.

Lístky osobního rejstříku dáme do jedné krabice, do druhé lístky místního rejstříku a do třetí lístky věcného rejstříku.

Tak se to děje každého roku.

Při zapisování do pamětní knihy musíme přihlížeti k tomu, aby na konci knihy zůstalo několik listů nepopsaných, do kterých vepíšeme obsah lístkového rejstříku v abecedním pořádku; a tak budeme pak mít v pamětní knize ukazovatele čili rejstřík osobní, místní a věcný. Vynecháme však při vpisování všude římskou jedničku, poněvadž ona čísla stran, pod heslem uvedená, odkazují nás právě na tento první díl a ne na jiný.

Téhož lístkového rejstříku potom ale užívá se dále i při II. díle pamětní knihy, ovšem musíme počátek zase označiti nejprve číslem II., což znamená II. díl pamětní knihy, a pak zase následují číslíce arabské, označující stránky. V rejstřících II. dílu pamětní knihy zase II. vynecháme.

4. Krabice z lepenky.

Snahou kronikáře musí být, aby vypravování bylo dokonalé a úplné, nesmí se domnívat, že, co je nám dnes zřejmé a jasné, bude i budoucím, pro něž je vlastně kronika psána. Dokonalostí, úplností a jasností docílí tím, když uschová místní pohlednice, dá poříditi fotografie kostela, školy, fary, hřbitova, důležitějších budov jiných: nádraží, nemocnice, radnice, nebo nějakých starých nápisů atd., uschová oznámení o přednáškách, zábavách, výstavách, výletech, slavnostech, schůzích, výroční zprávy tištěné ústavů peněžních, škol, spolků atd.

Toto vše, jako přílohy, uloží do krabice z lepenky a v pamětní knize k těmto přílohám odkazuje číslicí; proto také každou přílohu opatří číslem. Vkládati takové přílohy do pamětní knihy je nemožno. Všechny přílohy jedno roku budou uloženy v jedné krabici, pro příští rok pořídí se krabice nová.

Kronikáři doporučuje se též uschovávatí celé ročníky místních novin všech politických stran.

Kronikář a jeho záznamy.

Úkolem kronikáře má býti pověřena osoba schopná, která má opravdovou lásku a pochopení pro úkol jí svěřený, neboť není to práce snadná, psátí takovou místní kroniku.

Práce ta vyžaduje času, trpělivosti, jistých pozorovacích schopností, znalosti a porozumění pro rozmanité jevy v obci.

Jeho přední vlastností má býti nestrannost. Má vždy zaznamenati pravdu, nic nemá zamlčovatí nebo zmírňovatí. O události zaznamenané ať vystřihá se pronášení osobní úsudek, ať událost prostě zaznamenaná a ta ať mluví sama za sebe. Záznam má býti jasný, věcný a názorný, proto kronikář má voliti slova prostá a nehledaná. Kronikář má mítí úctu ke každému v obci, kdo

chce a pracuje pro její blaho, bez ohledu na politickou příslušnost, národnost, náboženství a stav. Není hned každý mistrem, ale s čím větší láskou věnuje se kronikář svému úkolu, tím stane se proň schopnějším a schopnějším. Za obsah není kronikář nikomu odpovědný; odpovídá toliko svému svědomí.

Kronikář bude si všímati života v obci a činiti záznamy dle těchto bodů:

1. **Poměry přírodní:** počasí v jednotlivých měsících, velká vedra, velké zimy, zvláštnosti ročních období, bouře, povodně; kronikář poznamená také, jaký vliv tyto zjevy měly na zemědělství a poměry hospodářské.

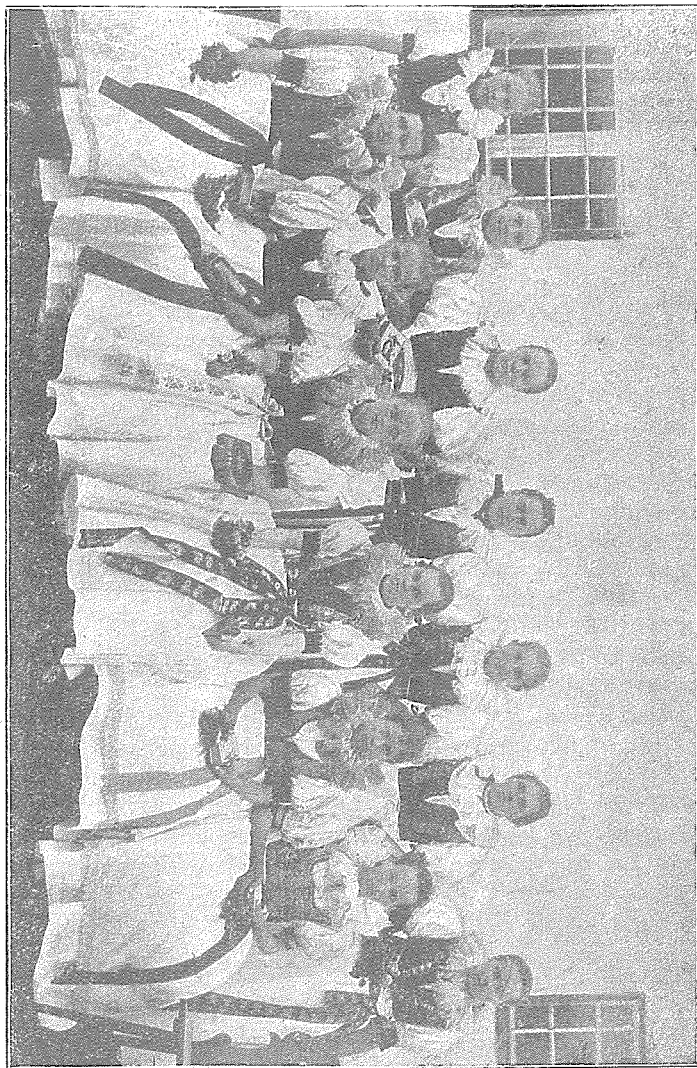
2. **Poměry hospodářské:** úroda, neúroda, ceny produktů zemědělských, výrobků průmyslových, klesání či stoupání cen; kronikář bude si všímati zemědělství v obci, jak se používá strojů, jakou změnu způsobuje elektrisace, jaká je sklizeň obilí, brambor, řepy, píce, ceny jejich atd., je-li v obci les, jak se v něm hospodaří, ceny dřeva, bude podávati zprávy, jaký je chov dobytka, včel, ryb, ceny dobytka, cenu medu a ryb, bude si všímati místního průmyslu, která odvětví průmyslová prospívají, která hynou, jaká je toho příčina, mzda dělníků, jsou-li dělníci domácí či z venkova přicházející za prací, konečně které jiné živnosti jsou v obci zastoupeny a jaké poměry se v nich objevují, činnost živnostenských společenstev, společenské podniky zemědělské a řemeslnické, zprávy o jejich rozkvětu nebo zániku, zprávy o ústavách peněžních, sem patří také zprávy o pozemkové reformě, jak byla v obci provedena, kteří lidé dostali přiděl a kolik, zprávy o scelování pozemků, o provádění odvodňování atd.

3. **Poměry společenské,** jaké je zaměstnání obyvatelstva, poměry majetkové, bytové, poměry dělníků, řemeslníků, zemědělců, jaká je v obci činnost ve prospěch chudých a nemocných, jak postaráno je o sirotky a lidi sestárlé, jakých prostředků obec použila, aby bylo odpomoženo bytové nouzi, počet narozených a zemřelých v roce, počet sňatků a rozvodů, jaké změny staly se v úřadech, kdo odešel, kdo přišel.

4. **Poměry kulturní.** Kronikář podává zprávy o školství, počet dětí školních na počátku škol. roku, na konci, učitelé, změny v učitelském sboru, slavnosti školní, zprávy o spolecích, valné schůze roční, kteří činovníci byli zvoleni, může býti také podán krátký obraz činnosti toho nebo onoho spolku, dále zprávy o obecní knihovně a čítárně, počet čtenářů, výpůjček, knih zakoupených, náklad finanční, jaké byly zábavy, přednášky, divadelní představení, koncerty, kino, jak vysoké vstupné, změny po stránce národnostní, náboženské atd.

5. **Poměry zdravotní,** jaký byl zdravotní stav obyvatelstva obce, jaké byly nakažlivé nemoci, jakého rozsahu nabyly, nemocnice, kolik nemocných bylo v ošetřování za rok.

Také třeba činiti záznamy o zdravotním stavu domácího zvířectva. „

6. Poměry politické, volby do obce a do národního shromáždění, činnost politických stran při volbách i mimo volby, kandidáti, kdo byl zvolen, důležité akce politické, protestní atd.

7. Správa obce, důležitější usnešení obecního zastupitelstva, podniky obecní, rozpočet obecní.

8. Drobné příhody a události, požár, povodeň, bouře, loupež, vražda, sebevražda, úmrtí.

Letopisecká komise.

Byla často v tomto pojednání řeč o letopisecké komisi. Chci se ještě několika slovy zmíniti o ní na konci tohoto článku.

Letopiseckou komisi tvoří starosta obce a dva občané ustanovení obecním zastupitelstvem. Dozírají na zápisy a mohou doplňovati zápisy po stránce věčné. Má-li kronikář námitky proti pokynu a mínění komise, může odvolati se k obecnímu zastupitelstvu, které rozhodne s platností konečnou. Komise podává na konci roku obecnímu zastupitelstvu zprávu o vedení pamětní knihy. Jestliže kronikář neplní svých povinností, má komise právo jej napomenouti; pak-li napomenutí nepomohlo, komise je povinna oznámiti to obecnímu zastupitelstvu a to zbaví kronikáře jeho úkolu a ustanoví jiného.

Doporučuji, aby komise jednou nebo dvakrát do roka se sešla a kronikář aby jí své zápisy přečetl z poznámkového sešitu a teprve potom aby je zapsal do pamětní knihy. Dodatečné opravování v pamětní knize zamítám, poněvadž tím zápisy ztrácejí na úhlednosti.

Svobodná děvčata v národním kroji v Oseku u Lipníka - z r. 1901.

(K obrázku.)

V našem okolí je nyní hanáckých krojů velmi málo a ty nejsou čistého rázu, jelikož náš kraj hanácký hraničí se Záhořím. Poslední obrázek národních krojů je z roku 1901, kdy se daly děvuchy při slavnosti »podobiznění«. Jsou tu kroje sice hanácké, ale s různými odchýlkami. Jsou to kroje parádní, které se jediné berou o národních slavnostech.

Lidové písně ze Záhoří.

Přeneščasná blazická silnice. (Blazice.)

Pře - ne - ščas - ná bla - zi - cká sil - ni - ce, po kte - ré sem chodi - val,

po které sem chodil, svou mi - len - ku vo - dil a pře - ce jen ne - do - stal.

Panímámo, kde je vaše dcera? já ji přišel navštívit.
Tři léta minuly, sme se neviděli, já ji přišel potěšit.
Moje dcera na hřbitově leží, tam jest její postylka.
Nemysli, synečku, švarný šohajičku, že bude tvá manželka.
Ukažte mi cestu ke hřbitovu, já se za ni podívám.
Jest-li je tam moje modrooké děvče, já si na ně zavolám.
Když sem přišel blíže ke hřbitovu, spatřil sem tam hrob nový.
Dvě růže červený daly mi znamení, že tam leží děvče mý.
Vstaň, má milá, z hrobu hlubokýho, promluv na mne slovíčko.
Kdybich já mluvila, aji bych chodila, mám zemdené srděčko.
Odpočivej v tomto tmavém hrobě, já už jdu od tebe pryč.
Nespatřím já tebe, holuběnko moje, nespatřím tě nikdy víc.

Na bystrické silnici.

(Blazice, Sovadanina, Žákovice.)

Na by - strické sil - ni - ci pěk - ný do - mek sto - jí,

šen - ku - je tam má mi - lá, roz - mi - lá ví - ne - čko čer - ve - ný.

Já tam za ní pojedu, já tam za ní půjdu, je-li ona svobodná jako já, milováť ji budu.
A když sme tam přijeli, stála mezi dveřmi, přezalostně plakala. plakala, jak by hudba hrála.
Proč pak pláčeš, vždyť tě nic nebolí. Že pro tvého konička, konička, maštalenky nemám.
Chytla koně za uzdu, vedla do maštale, a synečka za ruku, za ruku, vedla do pokoje.
Pojď, můj milý, k večeri, k té moji mateři, až ty budeš večerjet, večerjet, já budu postel stlať.
Má milá se starala, kdo ji ráno zbudí. Ten kohoutek červený, červený, až poletí s hůry.

Pověsti našeho kraje.

Antonín Sehnal.

Loupežníci v Symři.

Bylo to kolem roku 1760. Staří zemaní v Symři měli syna a ten byl veliké silák. Tehdá navštěvovali bohatý statkáře lópeživí Valaši.

Jednóc pásl pastěť v Symři svině pod Hrachovcem a dyž zapadalo slunce, vyvailo se z Hrachovca 24 chlapů, klekli a modlili se. Po modlitbě rozdělili se kole potoka po každé straně dvanáct. Pastěť myslil, že 12 půde k Hradilom a 12 na zemana. Utíkal napřed k Hradilovi a povídá mu, jakó dostane nástěvu a potem k zemanom. Hradil schl strachem, zbral peníze a tam ten na pole a na mezi po »Špidlatém« a skoval se do chrastí. Ale milí Valaši k Hradilom nešli, ale obstóplí zemanství. Staré zeman byl akorát přijeté z Hranic z óradu a spal v řízni na syrové dětelině. Valaši postavili se na stráž ke všem dveřám a vratom, aby žádné neutekl. Mladé zeman zbuntoval všecku chasu, ozbrojil hde keho, jak mohl, vidlama, kosama, cepama a čekali.

Sedali k večeri, dyž tu hdosí zarumpluje na okno, až lítalo sklo do mise a z venku hlas: »Otevř!« Mladé zeman povídá: »Dlöhé deň špacirováno, krátká noc k odpočíváno, po slunci západu se u nás neotvírá.« »Tri sta v tobě, otevř!« a začali obuchama bíť do oken, ale ty byly zamřežovaný, a tak do stavení nemohli. Tož se pustili do dveří a začali do nich sekat pantokama. Jeden pacholek stál s vidlama za dveřama. Dyž vysekali óoru, chtěl jeden lópežník rukó oddělat závlačku, ale pacholek »džig« ho do ruky. »Strela do matěry!« a začali do dveří střílat.

Mladé zeman viza nesvó, poměšlal utýct. Měli tehdá 12 klisen a 2 hřebce. Zeman vypustil všecky ty koně na dvůr a tí udělali takové štabarc, že se zdálo, že Symřa spadne. A v tem huku vize zeman, že kanál ze dvora není střežené, protahl se ním do Vaňkového makytí a pustil se k Soběchlebom. Tu ho zmerčil jeden valach a střelil po něm z puháka, ale chybil. »Tri sta v tobě!«, ftáka se v letu nechybím a tebe sem sa chybil.« »Kamarádi, už je zle; teho, kerýho sme chtěli dostat, ten nám zdýmnul.«

Pod »Špidlatém« trefil na Hradila a spolem zmygali k Soběchlebom. Tam začali šturmovat na zvon kostó z mrtvýho a Valaši slyša šturm, dali do kyt a tam tí k Vítanicom. Tam se stavili v hospodě, ale lidi jich poznali, co só zač a schytali jich všecky. Starýho oběsili a mladém vypálili na nohy šibenice.

Na památku šťastného zachránění postaven byl proti zemanství kamenný kříž.

Chytrý pes zemana z Ústí.

Zeman v Ústí měl vycvičeného psa k hledání ztracených věcí. Na jeho rozkaz pes tak dlouho hledal, až ztracenou věc našel a v zubech donesl. Byl to neveliký černý chundeláč s očima rozumnými a věrný společník svého pána na všech jeho cestách.

Kdysi jel zeman k sousedovi za obchodem. Za opaskem houpal se mu váček, zlatáčky vesele v něm cinkaly a zeman v dobrém rozmaru pobroukával si jakousi písničku. Pes, jak obyčejně, ho zas provázel. Pojednou zeman zpozoroval, že opasek zmizel i s penězi. Asi se mu cestou uvolnil a spadl. Ihned poslal psa jej hledat. Ale návratu jeho se nedočkal.

Uplynulo od té doby již půl roku, nehoda dávno zapomenuta, když z nenadání pes se vrátil a položil před udiveného zemana opasek. Zeman pohládl psa, divil se, divil a divil se ještě víc, když místo padesáti zlatáků bylo jich v opasku jednou tolik. Jak se to asi stalo? Znamý zemanův ubíral se touže cestou, viděl psa nesoucího ztracenou věc a obě si přivlastnil. Peníze uložil doma do truhly a pomalu zlatáčky do opasku přidával. Bylo mu divné, že pes se od truhly nehne, ale myslil si, že je takový pecivál a později si toho již nevšiml. Jednou šel zase svůj malý poklad rozmnožit, zapomněl však peníze zavřít do truhly, pes toho využil, popadl opasek, proklouzl síní a rychle pelášil domů.

Kdysi zas vracel se zeman z hlavního města a vzal své paní šňůru granátů, chtě jí radost způsobit. V lese seskočil s koně, aby na měkkém mechu odpočinul a občerstvil se. Když se posilnil studenou pečením a douškem vína, vyndal granáty, prohlížel je a v duchu se těšil, jak překvapí svou paní. Pak je položil vedle sebe a na chvíli uleh. Když si odpočinul, vyskočil na koně, jel domů a na granáty v trávě zapomněl. Pes chtěl mu je donést, ale šňůra se přetrhla, snad jí překous, a kameny jak krůpěje krve padaly do mechu. Mravenci, kteří by je sebrali a navlekli, jak ty perly v pohádce, nepřišli a tak pes utíkal za pánem, chtěje ho štěkotem a skákáním přimět k návratu do lesa. Leč nebylo mu tentokrát porozuměno. Zeman v domněnce, že pes je snad vztelký, šel rychle luk, namířil a již vězel šíp v hrudi rozumného zvířete. Pes žalostně zavyl, zapotácel se a pak vlekl se do lesa zpět, bolestně kňučel a sténaje. Zeman spěchal k domovu. Pojednou sáhne do opasku a pozná ztrátu. A tu se upamatoval, že granáty zapomněl v lese a že snad pes ho chtěl upozornit. Vrátil se na ono místo a skutečně našel hromádku granátů a psa chladnoucího u nich. Chudák dolekl se až sem a tu dodělal. A mrtvé tělo hlídalo majetek pánův. — Zaslzel rytíř, mečem vyhrabal důl a uložil věrné zvíře v ochotnou náruč země.

Proč se ve Mlýnci u Veselíčka nemele.

Jižně od Veselíčka, 1½ km vzdálena, leží samota »Mlýnec« na potoku »Lubeň« zvaném, až do II. polovice 18. století majetek panský, který po reformě dlouholetých pastýřů r. 1775 koupil přešel do rodiny Hartlů. Mlynář Hartl, rodák ze Sudetských hor, svou pilí a správným obslužením mleců zvelebil podnik svůj tak, že rozšířil jej na troje složení, dva t. zv. němce a kašník, kde i pohanka se vymílala a značná část hor sem příjížděla mlít. Vůbec mlelo se ve dne, v noci, v zimě, v létě.

Čtenář dnešní ovšem zvrtil hlavou na znamení nesouhlasu; jak pak mohl »Mlýnec« mlít, když v nedávné minulosti, v roce 1917 a 1921, v letních měsících ani kapka vody nedošla do Mlýnce; tomu na paměť uvést dlužno, že zde voda před půl druhým stoletím byla a stála.

Cím je napájen Rybník u Mlýnce? Dvěma přítoky. Jedním, zvaném »Lubeň«, jenž vzniká v lesích dolnotujezdských, jehož délka je asi 4 km a který pod Újezdem počínaje, katastrem Tupce pokračuje a pod Veselíčkem vtéká do Rybníka, v délce asi 3 km tvořil samé rybníky, nádržky vod přívalových. Druhý přítok, mající vznik v močalovitých lukách staměříckých, vine se lukami objatými lesem, a to vše, až po Salajku, byl sám rybník, ne jeden, nýbrž patnáct rybníků, které již dovedly regulovati vzteky přírody, líjáků, sucha, tak že Mlýnec mohl mlít stále. A Mlýnec mlel.

Zdar Mlýnce velmi nelibě a hmotně dotýkal se tehdy mlýna »na Strhanci« Podolší, kde tou dobou Gogela Fr. nájemce byl, kde méně pozorní k mlecům byli a snad, dle ústního podání, špatněji mleli. Byla i doba, kdy Mlýnec nestačil a Podolší zelo prázdnotou. Omluvme dnes Podolší snad nedostatečným zabezpečením jezu na Blečvě, že malý proud vody do Strhance tekl. Věci tyto deprimovaly mlynáře podoleckého, který byl slab zjednatí netoliko převahu, sotva i rovnováhu Podolší s Mlýncem a jak již slabých či zesláblých povah bývá údělem, sváděl nezdar Podolší na Mlýnec tak dlouho, až při jedné noční pitce v šalandě s potulným krajánkem podlehl svodům na pomstu.

Rybník u Mlýnce měří 3 jitra a má, jak uvedeno, 2 přítoky. Mlýnec ženou 2 kola na vrchní vodu, spád 5 m. Z rybníka je však i výpusť vody, zv. hrubý stojan, otvírána v čas rybolovu, jichž chov byl velmi vydatný.

A ve zmíněné noci v šalandě podolecké potulný krajánek zaručil se panu otci Gogelovi, že mlýnu Podolší pomůže opět na nohy, jen at obětuje pan otec 5 rýnských stříbra. A stalo se. Peníze vyplaceny krajánkoví a hle — příští noci za měsíčního svítu kráčí krajánek úvozem od Oseka ke Mlýneckému rybníku, nesa v měchu na zádech malé, ale těžké břímě. Několik kroků před velkým stojanem se zastaví, něco v měchu kutí. načez ob-

sah svého měchu vysype po tarasu do rybníka. Po vykonaném činu rychle odejde opět do Podolší, aby sdělil panu otci Gogelovi, že už nikdy nebude Mlýnec pod Chýlcem tak dobře mlít, jako dosud.

Toto stalo se v letech as 1795.

A hle, už z rána příštího dne znamenal mlynář Hartl úbytek vody v rybníce. Rychlými kroky spěchal k stavidlům Na Loučkách, zda nějaký nezbeda nezastavil tok vody do rybníka. Shledal, že stavidla byla v pořádku. Odtud opět rychle krácel k stavidlům pod Salajkou — než i tu přítok vody od Strakového Dola byl dobrý, vantroky nad Svůdnicí nepropouštěly ani kapky vody.

A do večera úbytek vody v rybníce opět byl znatelnější.

V noci pak pln starostí obcházel oba přítoky s lucernou a uštván usedl na hrubý stojan, jsa hotov i s hastrmanem se bití — jestli snad — a pravděpodobně on to způsobil.

A sedě tak drahnou chvílí, pokouje z dýmky a dumaje, postřehl v nočním tichu zvuky z podzemí; lehl uchem k zemi a tu to syčí, hučí, občas žbluňká; poslouchá chvílí, neustále to jednak slyší. Nedívno, že i strach jej jímá a proto jde domů.

Z rána opět vody méně v rybníce a přece přítoky oba jsou v pořádku. A do večera kola mlýnská přestala se točit, ač voda přitékala stále do rybníka.

Příštího rána na mělčích místech rybníka objevilo se bahno a voda všechna v rybníku směřuje k místu za hrubým stojanem, mizíc do nitra země, právě tam, kde před dvěma dny onen krajánek vhodil cosi do rybníka.

Nyní bylo jasno. Voda odtékala novou děrou tak značně, že přítoky nestačily novým odtokem nasycit a tuhou práci to dalo, než odtok byl ucpán. A už nikdy nepodařilo se ucpatí úplně, časem odtékala voda více, časem méně a byl to opravdu kumšt, jak mi vyprávěl můj strýček, mlynář Hartl Fr., který zemřel v roce 1889 jako 72letý, umětí to ucpatí. On to ovšem dovedl hnojem.

A hle! Od té doby datuje se pozvolný zánik Mlýnce a rozkvět Podolší, leč to je opět kapitola jiná. A přece zmínky zasluhuje, že z Mlýnce je jen samota, kdežto Podolší v r. 1910 koupí přešlo v ruce družstevní, je dnes elektrárnou, mlýnem, pilou a parní pekárnou, tedy podnikem mezi prvními v kraji.

Pájdete-li okolo Mlýnce pod Veselíčkem, spatříte ještě dnes následky pomsty, před 130 lety Podolším na Mlýnci spáchané, jak několik kroků jen od hrubého stojana z hráze rybníční vytéká voda zavlažujíc neúprosně a nežádoucňě louku tam ležící.

Tam jest ono místo pomsty, svého času působivé, dnes ovšem bezvýznamné, ale přece nepohodlné jak majitelé rybníka, tak majitelé louky. A tážete-li se, co vlastně učinil krajánek v oné osudné noci aby pomstu provedl? Koupil za 5 rýnských živého stříbra, které takto svůj účel vykonalo.

Pověsti z Bohuslávky.

Pověsti o pokladech.

I.

V Bohuslávkách na č. 13., nyní t. zv. »Hradilův grunt«, býval za dávných dob pivovar, dodnes zachovaly se tam veliké, klenuté sklepy. Kdysi byla tam šestinedělka sama doma. Najednou cosi hrklo a z podzemí vyjely pod stůl malé necky plné peněz, na nich pak seděl podivný mužíček. Šestinedělka se sice hodně lekla, ale přece nevykřikla, neboť si vzpomněla, že poklad může získati ten, kdo na něj vhodí něco svčeneného, nesmí však ani slova promluvíti. Tak zlý duch ztrácí právo na poklad. Že byla však sama, přece se bála, ale jako na zavalanou klepe někdo zvenčí na dveře. Šla otevřít, strach jí přešel, přece však z opatrnosti ptá se: »Kdo je to?« Za dveřmi však nikdo nebyl a peníze se i s mužíčkem propadly.

II.

U Obecního lesa nad Bohuslávky je místo zvané »Kovářovo uhlisko«. V dřívějších dobách míval tam totiž kovář mlít na pálení dřevěného uhlí. Dle pověsti byl na tom místě ukrytý poklad.

Jednou hledali jej tam tři muži a v pravé poledne narazili na železnou truhlu, v níž byl poklad ukryt. V tom jede kolem panský kočár, vrané koně letí, až jiskry od kopyt srší.... Po chvíli přibelhal se chromý mužíček s berličkou a ptá se: »Doženu je?« Všichni se zasmáli: »Kdepak ty je můžeš chytit, chudáku! Mužíček však náhle zmizel a truhla s pokladem rovněž, poněvadž hledači měli mlčet.

Západlí.

Mezi Bohuslávky a Loučkou je u potoka malý hájek, zvaný »Západlí«. O místě tom vypravuje se následující pověst:

Jel tudy vozka s nákladem soli. V dědině zvonili právě poledne, leč milý vozka koně nezastavil, ani se nepokřížoval a nemodlil. Náhle fůra uvázla v bahně. Vozka s klením a nadávkami pobízel koně, avšak povoz i s koňmi zapadal stále hloub a hloub, vozka vyskočil ještě na vůz, aby se tak zachránil, ale než poledne dozvonili, zapadli všichni, vozka s koňmi i povozem úplně do močálu a zmizeli na vždy.

Smokova skála.

V horách nad Bohuslávky u »Brandeburského potoka« jest skalka, v níž kdysi býval »Smok« obrovský had. Na »Bařině« pásal ovčák ovce a tu často příplazil se Smok, uchvátil některou ovci a celou pohltil. Nadělal tak lidem mnoho škody a proto chtěli se ho zbavit. Zabíli tele, dovnitř nacpali nehasené vápno a nastražili blízko skály. Had skutečně tele pohltil, napil se vody a pukl. Konečně měly ovečky od Smoka pokoj.

Pověst o »Svrčovském pokladě«.

Jdeme-li procházkou krásným údolím řeky Bečvy směrem k lázním Teplicím a odbočíme u všeobecné nemocnice na pěšinku, stoupající mírně k lesu Hurce, octneme se záhy u strmé skály, na jejímž hřebenu stojí socha Jana Nepomuckého. Po několika minutách ocitáme se u něco vyššího skalnatého vrchu, na jehož temeni kamenné rozvaliny označují místo, kde stával před věky hrad »Svrčov«. Po další, asi dvacetiminutové cestě po uvedené pěšině mineme pověstnou Propast hranickou a staneme na pokraji lesa, odkudž je nádherná vyhlídka do údolí řeky Bečvy směrem k Černočinu a do hornatého Valašska.

Již ode dávna užívalo domácí obyvatelstvo zmíněné lesní pěšiny nejen za účelem pokochati se krásami zdejších lesů, ale i ku zkrácení své cesty k domovu. Byli to zvláště obyvatelé vesnice Černočina, kteří volili kratší cestu lesem, nežli oklikama táhnoucí se zaprášenou silnicí.

Před mnoha lety, jak pověst vypravuje, kráčel tudy chudý domkař, opíraje se o sukovitou hůl, zamýšleně k svému domovu. Pojednou spatřil před sebou v místech, kde hrad stával, podivně oděné zjevení. Leknutím zůstal státi jako ztrnulý. Zjev se zatím přiblížil, pokynul mu rukou a jal se k němu mluvit: »Neměj strachu, příteli, nic zlého se ti nestane! Poslyš, co ti řeknu, a co od tebe žádám! Poslouchej dobře a jen tenkrát, když budeš cítiti se dosti silným a nebojácným k splnění úkolu, jež ti chci uložiti, příslib mi, že splníš moji žádost. Jsem duch hradní paní svrčovské, jež před dávnými věky žila rozmařile a v přepychu po boku svého manžela, který byl postrachem celého kraje. Se svými zbrojnoši loupil a vraždil své poddané i cestující cizince a nabyté takto poklady skrýval v tvrzi. Za pokutu, že jsem nebránila manželovi v páchaných násilnostech, prokleta jsem na tak dlouhou dobu, až najdu svého vysvoboditele. Vždy jednou za sto let obcházet musím hrad a očekávám onoho, jenž přinese mi věčný mír a klid.« — Na okamžik umlkla a tázavě pohlédla na ustrašeného muže. »Zítřka, na velký pátek, může hodina mého vysvobození udeřiti. Dostav se přesně o půlnoci na místo, kde nyní stojíme! Objeví se ti ohromný, černý pes, z jehož očí a nozder sršetí bude oheň a ve své tlamě držeti bude ohnivý klíč. Beze strachu přistup k němu a klíč mu vezmi, načež pes zmizí. Pak zjevím se ti já a beze slova promluvení povedu tě ku sklepení, jehož dvěře otevru oním ohnivým klíčem. Poklady, jež uzhřeš, z polovice náležejí tobě, druhou polovicí rozdáš chudým. Však hlavní podmínkou jest, že zachováš vše, cos viděl a slyšel v tajnosti po tak dlouhou dobu, než poklad bude rozdělen. Jen potom snata bude z uštvané mé duše těžká kletba, staletí mě tížící. Nuže, chceš tak učiniti?«

tázalo se ho zjevení dále, »nejdříve vše řádně uvaž, nežli bys měl složiti nepředložený slib!«

Chalupník po chvíli mlčení přislíbil, že vše učiní, načež zjevení zmizelo. I pokračoval dále ve své cestě k domovu. Když přiblížil se k Černočinu, nechtěl věřiti sluchu svému, když slyšel troubiti ponocného půlnoc, ačkoliv z Hranic vyšel za soumraku. Teď teprve si uvědomoval, že vše to nebylo pouhým snem, nýbrž skutečností. Žena přivítala ho výčitkami, že se v noci toulá a neuspokojily jí jeho výmluvy, tak konečně svěřil se jí s noční příhodou.

V tom okamžiku opustila ho i odvaha k činu dle daného slibu. Teď zase ženu jeho zamrzelo, že tajemství zvěděla a že snad nerozhodností a bázlivostí mužovou o poklad přijde. Jala se ho přemlouvati a nabádala jej k tomu, by slibu dodržel. »Blahový«, pravila, »proč bys tam nešel, takové příležitosti se ti již nenaskytne; vždyť nikdo o tom neví, že jsi mi své tajemství sdělil, a já o tom nikomu se nezmíním. Bojís-li se jíti sám, půjdu s tebou, počkám tě opodál v křoví a odneseme spolu poklad domů.«

Konečně zvítězila v chalupníkovi touha po zlatě a svolil. Před půlnocí vydali se oba na cestu k Svrčovu. Žena skryla se opodál v hustém křoví, co zatím muž hledal místo včerejšího setkání se ze zámeckou paní. Když dozněly poslední údery půlnocní s věže hranické radnice, objevil se duch zámecké paní na témže místě, jako včera a pohroziv chalupníkovi pravil: »Proč svěřil jsi tajemství mého vysvobození ženě své? Dalšíh dlouhých sto let jest mi čekati, nežli mohu znova pokusiti se o své vysvobození.« Na to natrhalo zjevení listí z opodál rostoucího keře, naplnilo jím kapsy jeho kabátu a řeklo: »Zde vezmi v odměnu za svou ochotu a modli se k Bohu, by mi soužení mé ukrátil.« Po těchto slovech zjevení zmizelo, jak by do země se propadlo.

Chalupníka popadl děsný strach, obrátil se a úprkem hnal k domovu. Však, ačkoliv strach pudil jej ku předu, zdálo se mu, že nějaká tíže překáží mu v útěku. Tu vzpomněl si, že zjevení nacpalo mu plně kapsy listí, jal se ho proto kvapem z kapes vytahovati a odhazovati a hned se mu ulehčilo. V největším kvapu přiběhl domů a za chvíli přiběhla i jeho žena. I jal se ubohý, vyděšený muž vyčítati své ženě, že zkazila mu štěstí a při tom vzpomněl sobě na listí, jež dostal a vyhodil pak ze svých kapes. Sáhnuv mimovolně do jedné, vytáhl k svému úžasu zlatý peníz. Uvědomiv si, že listí bylo vlastně zlato, šel hned za svítání s ženou do lesa po známé pěšině, peněz však již nenalezl.

Staré pohřebiště sebevrahů.

(Druhá pověst.)

Kdysi se vypravilo několik chlapců z Lipníka na hříby do revíru lipenského za Loučkou. Přišli do lesa, rozdělili se, rozešli a sbírali každý sám pro sebe. Chlapci znali již tento les, vždyť sem často chodili, jen jeden z nich — asi čtrnáctiletý hoch — byl v lese po prvé. Nebál se však, neboť si myslil, až bude mít dosti hřibů, že na chlapce zavolá a půjdou společně domů. Hledaje hříby dostal se na rovinu mezi lesy a tam bylo hřibů s dostatek. Za chvíli měl plný košík a tu se počal rozhlížeti po chlapcích. Na rovině před ním nebyl z nich nikdo, popošel tedy na kraj vysokého lesa, v němž bylo viděti mezi buky dosti daleko. Leknutím však zůstal státi jako přimrazen, když blízko v úžlabině uviděl silného muže, chystajícího se právě vyzváněti zvoncem, visícím na silné bukové větvi. A hned zazněl lesem hlas zvonku tak smutně, naříkavě, jako by ve vsi umíráčkem zvonili. Úžasem nemohl chlapec vyřknouti ze sebe ani slova. Ale přece si dodal odvahy a zavolal na zvoníka: »Pantáto, kolik je hodin?« Zvoník asi neslyšel, zvonil dále, ani se neobrátil. Tu chlapec přiběhl k němu a zatáhl jej za kabát a otázku opakoval. Zvoník se obrátil a chlapec uviděl zsinalý obličej se skelnýma očima a namodralými rty. V tom teňounka clona páry vznesla se od země, zvoník ve vteřině zmizel, jakoby se země pod ním slehla.

Tu teprve chlapec si uvědomil, kde se nachází. Byl na Smolně, kam odváželi oběšence, sebevrahy a odsouzence, aby je zde pohřbili. Vzpomněl si na následující příběh, který mu dědeček, jeho vypravoval: »Na Smolně odpočívalo též několik pánů z Lipníka. Jeden z nich byl velký lichvář, odíral lidi, nikdo ho neměl rád. Když zemřel, pochován byl na hřbitově u kostela, ale do rána byl hrob otevřen a rakev vyhozena ze země. Rakev se sama otevřela. Vyskočil z ní onen nebožtík lichvář, utekl však hned ke křížové cestě. Právě však na hradbách a v příkopech honili se výrostci, uviděli lichváře a křikem svolali všechny lidi, jež byli na hřbitově. Hrobařům bylo rozkázáno, aby nebožtíka znovu pohřbili, ale když se týž příběh druhého dne opakoval, odvezli mrtvolu na Smolno a tam zahrabali. Nyní, dodal dědeček, »na Smolně již nikoho nepohřbívají.«

Tento příběh živě vyvstal v chlapcově paměti a uvědomil si, že Smolno je říše oběšenců, že se tu stávají podivné příběhy, proto utíkal, aby byl co nejrychleji odtud. Sběhl do údolí a podle toku potůčku dostal se brzy z hor a lesů do polí a uviděl před sebou vesničku Loučku. Tu se již nebál a brzy byl doma. Hřibů ovšem nedonesl ani polovici, poněvadž je na útěku poztrácel.
Z Lipníka.

Drobné zprávy.

Krajinská výstava Pobečví v Hranicích od 17./7.—15./8. 1927 bude důležitým kulturním projevem celého kraje. Zájem o tento podnik jeví se ve všech krajích naší republiky. Je to patrné z hojných přihlášek vystavovatelů. Čilý výstavní výbor úsilovně pokračuje v přípravách. Dva průmyslové pavilony o ploše 2000 čtver. metrů jsou již dokončeny, rozřešena otázka výstavního plakátu, jenž proveden bude dle návrhu prof. Hubka z Brna a učiněny přípravy pro vydávání »Zpravodaje«. Utěšeně množí se dary a úpisy na garanční fond, jež překročily již obnos 100 tisíc Kč. Informace udílí výstavní kancelář na radnici v Hranicích a též jednatel p. Bouda, obchodník.

Školské oddělení na Krajinské výstavě Pobečví v Hranicích bude obsahovati ukázky práce všech typů škol. Učitelstvo pol. okresu hranického učinilo rozsáhlé přípravy, aby účelným výběrem materiálu ve všech předmětech vyučovacích přispělo ke zvýšení zájmů široké veřejnosti o školu. Rovněž školy střední a odborné v Pobečví účastní se výstavy pečlivě volenými expozicemi. Pro nutné omezení vyzval výstavní výbor k účasti jen nejbližší školy, očekává však, že se přihlásí i vzdálenější. Pozoruhodné práce dosud nevystavované budou vítány.

Kamenný mlat z Malhotic. Pan řídící učitel Frant. Ryška z Milenova odevzdal museu v Hranicích kamenný mlat, nalezený u Malhotic pod »Strážněm.« V obci samé objevil v gruntě Klvaně tvrz zemana. — Malhotice se řadí k pravěkým osadám z mladší doby kamenné.

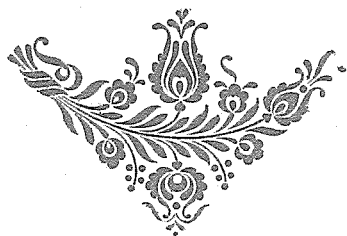
Kníže a sedlák. (Pověst). Jednou orál sedlák na poli. Uviděl, kterak kníže pán jeda na koni, ztratil toboleku s penězi. Sedlák vzal toboleku a pospíšil za knížetem, vrátil ji a řekl: »Velmocný kníže pane, ztratil jsi toboleku s penězi.« Podivil se kníže poctivostí sedlákově a pravil: »Vol sobě, co chceš za odměnu, dostane se ti jí.« »Staré sedlo chci«, odpověděl sedlák. Kníže nepomyslel na svůj hrad Staré Sedlo — svolil. »Velmocný kníže pane, tedy hrad Staré Sedlo jest můj«, řekl sedlák. Kníže podivil se chytrostí sedlákově a daroval jemu hrad. A tak se stal chytrý sedlák pánem hradu Starého Sedla.

Hynek Špunar.

Zlatý prsten na Smolně. (Pověst.) V jistý čas kácivali dřevaři na Smolném stromy. Domů měli daleko, postavili si tam boudu, aby v ní přes noc spávali. Jeden dřevař vykopal pod pařezem kosti z ruky oběšence. Na prstě byl velký, zlatý prsten. Dřevař prsten vzal a uschoval. O půl noci byli dřevaři v boudě probuzeni hlasem: »Kde jsi prsten vzal, tam ho dej!« Dřevaři dostali veliký strach a žádný ven z boudy vyjít nechťel. Bylo štěstí pro ně, že dolů ve vsi kohout zakokrhal a oběšenec

při tom zmizel. Časné z rána dřevař zanesl prsten na místo, kde ho vzal. Druhé noci již žádný nepřišel. Hynek Špunar.

Národopisné drobnosti. Když jdou snoubenci na faru s žádostí za ohlášky, říká se »šli namočit ohlášky«. Asi proto, že když jsou s kazatelnou ohlášeni, vezmou je lidé do prádla. — Ženich dává nevěstě k oddávkám střevíce, zvané »poslužné«, aby žena poslouchala; nevěsta dává ženichovi košili. — Zvykem je, že při oddávkách z Kozlova a Ranošova družička, jak obřady oddávkové počnou, dá knězi na knihu kytičku. (Vhodí mu ji.) — Obyvatelé jednotlivých osad na Lipensku dávali si jména. Tak lipenským říkalo se šosači, protože nosili kabáty se šosy, čehož na venkově v 1. polovici XIX. století viděti nebylo; týnským se říkalo krupaři, jezerským kašaři a oseckým rakaři, že prý šli na robotu rychle jako rak, atd. J. B.

REDAKCE DOŠLO:

»Slavonický okres«. Napsal Jan Tiray. Str. 267 s četnými obr. a mapkou. Vydal Musejní spolek v Brně. »Vlastivěda Moravská«, díl II., sv. 46. Cena 22 Kč. Již 46. okres moravský dostává svou monografii od Musejního spolku v Brně. Podnik tak prospěšný si zaslouží podpory celé veřejnosti a zvláště škol.

Kalendář astrologický na rok 1927. Vojta Holman. Stran 58. Cena 12.70 Kč. Nakladatel Vojta Holman, Praha II., Sokolská 26.

Moravská babička (Stařenka). Napsal Čeněk Kramoliš. Str. 192. Nakladatel R. Promberger, knihkupec v Olomouci. Cena 14 Kč. Velmi krásná tato kniha nebyla napsána, aby snad konkurovala s »Babičkou« od Boženy Němcové, ale poukazuje na rozdíl povahy v jednání babičky valašské od české, t. j. od babičky z Čech. Doporučujeme vřele tuto krásnou knihu k zakoupení do všech učitelských i žakovských knihoven a do všech veřejných obecních knihoven po celém Záhoří a Pobečví. Autor knihy je znám čtenářům »Záhorské kroniky« z článků jeho, které dosud byly uveřejněny a knihy jeho jsou hojně čteny. Zaukupte »Moravskou babičku« ihned!

Od Horácka k Podyjí. Vlastivědný sborník západní Moravy. Roč. IV., číslo 1., roční předplatné 12 Kč. Znojmo.

Ohníčky mládí. Dětský časopis pro posílení lásky k domovině, společenského citu a vůle k dobru. Roč. IV., šk. r. 1926/27. Ročně 10 Kč. Sedlčany.

Vlastivědný sborník českého jihovýchodu. Roč. V. Ročně 10 Kč. Vydává učitelský spolek okresu pelhřimovského a pavačkovského v Pelhřimově.

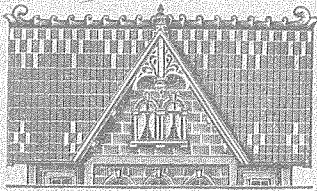

Knihař Josef Souček

v Lipníku (v domě Okresní záložny)
provádí veškeré práce knihařské vkusně,
)-(pevně a co nejlevněji.)-(

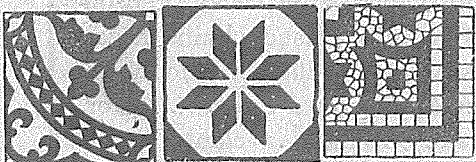

Sklovitě glasurované tašky na střechu,

kanalizační roury, různobarevné
dlaždice vkusných vzorů, žlaby,
hurd. plotny, římsovky, vyrábí
a za nejlevnější ceny dodává

Fr. Wawerka,
Lipník n. Bečvou, Morava.

Veškeré

knihy a časopisy kdekoliv vydané
a kýmkoliv inserované dodá Vám
za původní ceny
knihkupectví

Václava Pátka

v Lipníku n. Bečvou.

Nejlevnější nakup veškerých škol-
ních potřeb. Přesvědčte se a od-
poručte dále.

Stálá celoroční výstava

nejnovějších vzorů kamen, sporáků, krbů a veškerých
topících těles u firmy

Josef Krejčíř,

závod kamnářský v Lipníku n. Bečvou, Loučská ul. 227.
Poboční sklad v Přerově, Velká Dílačka 62.

Od. 1. února 1927 následkem přestavby skladišť
20% sleva na veškeré druhy zboží a práce.

**Navštivte nás a přesvědčte se, že budete za levný
peníz dobře obslouženi.**